

ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БАСЕЙНУ РІЧКИ ЗГАР

Гончарук В.В.

Науковий керівник – доц., к.т.н. Кватернюк С.М.

В Хмельницькій області у Деражнянському і Летишівському районах та Вінницькій області у Жмеринському і Калинівському районах протікає одна із великих правих приток Південного Бугу – річка Згар (довжина 95 км, площа басейну 1165 км²). Бере початок на північно-західній околиці с. Корчинці Хмельницької області. Басейн річки асиметричний, має хвилястий рельєф, вододіл виражений слабо. Живлення змішане. Стік зарегульований ставками і водосховищами.

Під впливом широкомасштабних меліорацій, хімізації сільськогосподарського виробництва, розорювання заплав, осушування земель, розвитку промисловості та розбудови населених пунктів басейн річки Згар зазнав значних змін: знизилась стійкість природних ландшафтів, порушена рівновага в екосистемах, має місце повсюдне погіршення якості поверхневих вод. Особливо напружена ситуація склалась з водокористуванням та охороною поверхневих вод.

Незважаючи на спад економіки, скидання недоочищених стічних вод в поверхневі водойми триває. За 2006-2008 рр. за даними санепідемстанції Хмельницької області у річки області (в тому числі і Згар) скинуто 9630 т сульфатів, 5788 т хлоридів, 1230 т органічних речовин (по БПК₅), 1554 т зважених речовин, 20,56 т заліза, 2,64 т міді, 2,94 т цинку, 249 т азоту амонійного.

Отже, найбільш гострими екологічними проблемами басейну річки Згар, які призвели до трансформації її ландшафтних екосистем є:

- замулення русла річки відвальними породами із покинутих кар'єрів та зміна сукцесій тваринних і рослинних угруповань;
- зарегульованість річкового стоку, зниження внаслідок цього рівня ґрунтових вод і погіршенням умов зволоження заплавних лук;

В результаті значної сільськогосподарської розораності території зазнали змін рослинні угруповання на екологічно трансформованих ділянках – ірригаційних, тепличних;

- загроза втрати контролю за поведінкою з непридатними, невизначеними та забороненими пестицидами;
- насиченість автомобільними шляхами;
- неорганізований туризм на територіях непридатних для відпочинку.

Для збереження малозмінених територій в басейні річки Згар існують заповідні ділянки та ділянки для природоохоронного заповідання в районі сіл Багринівці, Залужне, Зоринці, Микулинці, метою яких є підтримання екологічної рівноваги біосфери і її підрозділів.